

BEMÆRK: OVERSAT AF INATSIARTUTS TOLKEFUNKTION TIL INTERNT BRUG!

Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Sullissivimmik pilersitsinissaq sulissutigeqqullugu aamma Naligigiimmik pineqarnissaq pillugu Ataatsimiititaliamik pilersitseqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

Aalajangiiffigisassatut siunnersuummut Inatsisartunut ilaasortamit Aaja Larsenit ulloq 29. januar 2015 saqqummiunneqarsimasumut UPA2015/35-imut Institut for Menneskerettighederimit oqaaseqaammik Inatsisartut Inatsisinut Ataatsimiititaliaat e-mailikkut 13. april 2015-imeersukkut qinnuteqarpoq.

Aalajangiiffigisassatut siunnersuut ima qulequtaqarpoq: ” Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Sullissivimmik pilersitsinissaq sulissutigeqqullugu aamma Naligigiimmik pineqarnissaq pillugu Ataatsimiititaliamik pilersitseqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Sullissiviup Inuit Pisinnaatitaaffiinut Kalaallit Nunaata Siunnersuisooqatigiivinik allatsitit sullissineq tigussavaa taamatullu Naligigiimmik pineqarnissaq pillugu Ataatsimiititaliaq allatseqarfittut sullisissallugu.”

Institut for Menneskerettigheder ima oqaaseqaatissaqarpoq:

1. INUIT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT SULLISSIVIMMIK PILERSITSINEQ

Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Sullissivimmik Kalaallit Nunaanni pilersitsinissamut Institut for Menneskerettigheder aallaavittut tapersersuivoq. Piffissap ingerlanerani Kalaallit Nunaanni Naalagaaffiit Peqatigiit Parisimi tunngaviummik isumaqatigiissutaannut naapertuuttumik nunami namminermit Inuit Pisinnaatitaaffiinut ilisimatusarfimmik pilersitsisoqarnissaa siunertaavoq – siunertaajuannarnikuullunilu. Tamannarpiaq siunertarlugu Inuit Pisinnaatitaaffiinut Kalaallit Nunaata Siunnersuisooqatigiivi 2013-imi atuutilersumik pilersinneqarput. (Inatsisartut inatsisaat nr. 23, 3. december 2012-imeersoq), soorluttaaq Institut for Menneskerettigheder maj 2014-imi aamma Kalaallit Nunaannut atuuffilerlugu piginnaatitaaffilerneqartoq. (Peqqussut nr. 393, 23. april 2014-imeersoq).

Ullumikkut Institut for Menneskerettigheder Inuit pisinnaatitaaffii pillugit nunami namminermit sullissiviusaaq aamma Kalaallit Nunaannut atuuttumik inuillu Pisinnaatitaaffiinut Kalaallit Nunaata Siunnersuisooqatigiivi suleqatigilluinnarlugit Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii siuarsassallugit illersussallugillu. Siunnersuisooqatigiit Kalaallit Nunaanni pissutsinik ilisimasaqarnerata Instituttillu inuit pisinnaatitaaffii allallu pillugit ilisimasai kattullutik Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffiisa illersorneqarnerisa siuarsarneqarnerannut tapiutaassapput. Siunnersuisooqatigiinnik suleqateqarneq instituttimit qujagineqaaq, maannamuugallartorlu ilaatigut inuit pisinnaatitaaffiisa Kalaallit Nunaanni killiffii pillugit nalunaarusiamik 2014-imi saqqummiussinermik Naalagaaffiillu Peqatigiit Kalaallit Nunaat ataatsimut isigalugu killiffimmik naliliineranut atatillugu innutaasunik tusarniaanermik kiisalu Kalaallit Nunaanni pissutsit pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit innarluutillit pillugit isumaqatigiissutaata (CRPD), Naalagaaffiit Peqatigiit arnanik assigiinngisitsisarneq pillugu isumaqatigiissutaata (CEDAW) kiisalu Naalagaaffiit Peqatigiit ammip qalipaataa tunngavigalugu

assigiinngisitsisarneq pillugu isumaqatigiissutaata (CERD) malinneqarneri pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit ataatsimiititaliaanut nalunaarusiornernik tamanna kinguneqareersimavoq.

Siunnersuisoqatigiinnut inatsimmi § 8, imm. 3 malillugu Inuit Pisinnaatitaaffiit Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivi 1. juli 2017-mi nalunaarusiussaaq, tassani Siunnersuisoqatigiit taakkulu sulinerat allatut aqqissuussinnaanera siunertaralugu Siunnersuisoqatigiit ingerlanneqarnerat siunertaalu nalilersorneqarluni. Tamatuma kingorna Siunnersuisoqatigiit ukiut marlukkaarlugit nutaamik nalunaarusiortassapput.

Inuit pisinnaatitaaffii pillugit nunami namminerimi sullissivimmik, tamanna piareersimaffigineqalerpat, Kalaallit Nunaanni pilersitsinissap nalilersorneqarnissaata pisariaqalersinnaaneranut Institut for Menneskerettigheder isumaqataavoq. Inuit pisinnaatitaaffii pillugit ilisimasaqassutsimik ineriartortinneqarsinnaasumik tunngavilersorneqarnera pingaarutilerujussuuvooq, taamaalilluni sullissivimmik namminerisamik pilersitsineq ineriartornerulluni maannakkullu suleqatigiinnerup aqqissuussaananik nukittorsaataalluni.

Pinngortitamut, Avatangiisinut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisup ulloq 23. marts 2015 akissuteqaammini siunnersuisoqatigiit atuunnerat pillugu maannakkut naalilersuinissap siusippallaartut naliliineranut Institut for Menneskerettigheder isumaqataavoq, tassani aamma Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffiisa siuarsarneqarnissaannik illersorneqarnissaannillu siunertaminnik siunnersuisoqatigiit qanoq naammassinninnerannik nalilersuinissaq pineqarluni, taamaalilluni Inatsisartut suliamik oqallisiginnilerunik aalajangiinissaminut pitsaaneruseqarunik tunngavissaqarunik pitsaanerussamat.

Maannakkut suleqatigiinnerup aqqissuussaananerata Kalaallit Nunaanni ingerlaasiata nukittorsarneqarnissaa imaluunniit pisortatigoortumik Institut for Menneskerettighederimik suleqateqanngitsumik Nunami namminerimi Inuit Pisinnaatitaaffiit Sullissivimmik pilersitsinissaq siunertaanersoq nalilersuinerup erseqqilluinnartumik nalunaartariaqarpaa. Peqatigisaanillu Kalaallit Nunaanni sullissivinnik allanik suleqateqarneq eqqarsaatigineqartariaqarpoq.

☒ Siunnersuisoqatigiit maannamut atuunneranik nalilersuereernerup naammassineqarnerata kingorna siunissamilu qanoq atuunnissaa isumaliutigeqqaarlugulu piareersaqqaarlugulu aatsaat Inuit Pisinnaatitaaffiit Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivinnik tunngaviatigut allannguissamik aalajangiussisoqassanik Institut for Menneskerettigheder inassuteqarpoq.

2. Inuit Pisinnaatitaaffiit Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivisa allaffeqarfissaanik namminersortumik pilersitsineq

Siunnersuisoqatigiit allatseqarfissaanik namminersortumik pilersitsinissamut siunnersuut Institut for Menneskerettighederimit tapersernartinneqarpoq. Siunnersuisoqatigiit pillugit inatsimmut siusinnerusukkat allannguutissatut siunnersuutigineqarsimasut timitalerneqanngitsulli pillugit tusarniaanerni, Naalakkersuisoqarfimmit allatseqarnikkut sulissunneqarnissap annertussusissaa pillugu Institutti isumakulunnartoqartitsisimavoq. Allannguutissatut siunnersuutip

Naalakkersuisunit december 2013-imi suliarineqarsimasup tusarniaassutigineqarnerani Nunanut allanut Aqutsisoqarfimmut akissuteqaammini (Nunanut Allanut Aqutsisoqarfik, suliaq nr. 013-079340) 6. januar 2014-imeersumi institutti ima oqaaseqarpoq, isumarlu taanna instituttip maannamut attappaa:

”Inuit pisinnaatitaaffiisa siuarsarneqarnerat suliarilluakkamik tunngaveqassapput uppernassuseqassappallu Inuit Pisinnaatitaaffiinut Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivisa kiffaanngissuseqarnerat aalajangiisuulluinnassaaq. Instituttip tusarniaanermut akissutaani 8. august 2012-imeersumi, attuumassuteqannginnissaq aalajangiisuusutut pingaartinneqarluni instuituttimit nalilerneqarpoq, tassami Naalakkersuisunut pisortallu suliffeqarfiinut allanut attuumassuteqarneq ilaatigut Institut for Menneskerettighederip attuumassuteqannginneranik nalilersuinermut sunniuteqarsinnaammat, tassami instituttip Siulersuisuinut ilaasortamik ataatsimik siunnersuisoqatigiit toqqaasussaammata.

Naalakkersuisut siunnersuisoqatigiinnut allatseqarnikkut ikiuunnissaat inatsisissatut siunnersuutip nassatarissavaa, soorlu siunnersuisoqatigiit pillugit inatsimmi atuuttumi aamma taamaattoq. Soorlu instituttip akissuteqaammini 8. August 2013-imeersumi oqaatigigaa, Naalakkersuisut allatseqarnikkut sullissinermik tigummininnerat Naalagaaffiit Peqatigiit Parisimi tunngavissiaat eqqarsaatigalugu ajornartorsiutaassanngilaq, tassami allatseqarfik instituttip naliliinera malillugu suliassanik ingerlatsiviinnaammat.

Inuit Pisinnaatitaaffiinut Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiiviniq suleqateqarnerminut atatillugu Instituttip maluginiarsimavaa allatsip Naalakkersuisunit allanik suliassaqartitaasarneranik pissuteqartumik siunnersuisoqatigiit allatseqarnikkut suliassaatai ilaanni pingaarnersuineri annertooujussuarmik tunulliunneqartariaqartarsimasut. Allatsip suliaasa pitsaassusai pillugit institutti uparuaatissaqanngilaq, taamaattorli tikkuarumallugu, siunnersuisoqatigiit ingerlalluartumik ataavartumillu allatseqarfeqassappata, inuttalersugaanikkut nukissanik immikkoortitsisoqarnissaa pisariaqartoq.”

Naalakkersuisut tamatuma malittuanik juni 2014-imi inatsisip allannguutissaatut siunnersuummut missingiummik saqqumiussipput, tassani siunnersuisoqatigiinnut 2015-imut aningaasaliissutit amerlisinneqarnissaannik pilersaarutip nassatarisaanik allatseqarnerup Naalakkersuisoqarfimmit avissaartinneqarnissaa siunertarineqarluni. Inatsisissatut siunnersuummik Inuit Pisinnaatitaaffiinut Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivisa namminerisamik qitiusumik aqutsisoqarfimmut attuumassuteqanngitsumik allatseqarfeqalernissaannut periarfissiisoqarnera tusarniaanermut akissuteqaammini 4. juli 2014-imeersumi instituttip ataatsimut isigalugu pitsaasusutut isummerfigigaa. Siunnersuulli Inatsisartunut saqqummiunneqanngilaq, 2015-imullu aningaasaliissutitut missingiutit annertusineqarnissaat 2015-imut Anigaasanut Inatsimmi ilanngunneqarsimanani.

Instituttip paasinnittaasia malillugu Inuit Pisinnaatitaaffiinut Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiiviniq pilersitsineq Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffiisa siuarsarneqarnissaannut illersorneqarnissaannullu alloriarneruvoq angisooq pingaartorlu.

Siunnersuisoqatigiinnut namminerisamik allatseqarfik siunnersuisoqatigiit Naalakkersuisunut attuumassuteqannginnerannut ilapittuutaassaaq. Allatseqarfiup pilersinneqarnissaanut ingerlanneqarnissaanullu aningaasaliissutinik naammattunik immikkoortitsisoqarpat, siunnersuisoqatigiit susassaqarfimmini suliniutissanik amerlanerusunik aallartitsinissaminnut periarfissinneqassapput, soorluttaaq ataatsimik arlalinnilluunniit atorfinitsitsinissamut, ataaniittorli malugiuk. Tamanna kingusinnerusukkut Inuit Pisinnaatitaaffiitut Sullissivimmik pilersitsiumaernerup tungaanut alloriarnerussaaq pitsaasoq.

3. Naligiimmik pineqarnissaq pillugu Ataatsimiititaliamik pilersitsineq

Naalakkersuisut nunatsinni Naligiimmik Pineqarnissaq pillugu Ataatsimiititaliamik pilersitsinissamik sulissuteqaqqullugit peqquneqarnissaannut siunnersuuteqartoqarnera Institut for Menneskerettighederip tungaanit pitsaasuusutut isumaqarfigineqarpoq.

Tassunga atatillugu instituttemit eqqaasitsissutigineqarpoq naligiimmik pineqarnissaq pillugu inatsiseqarpat aatsaat Naligiimmik Pineqarnissamut Ataatsimiititaliap sulisinaanera. Naligiimmik pineqarnissamut Ataatsimiititaliaq sunniutilik tamaammat naligiimmik pineqarnissaq pillugu inatsilianik, suliffeqarnerup iluani avataanilu assigiinngisitsisarnermik inerteqquteqartumik, tamakkiisumik tunngaveqarluni sulisariaqarpoq. Suaassuseq apeqqutaatinnagu naligiimmik pineqarnissamut piunasaqaatip, maannakkut naligiimmik pinnittarnek pillugu inatsimmi aalajangersarneqartup saniatigut assigiinngisitsinerit qassinik ukioqassutsimut, innarluuteqassutsimut, ammip qalipaataanut, sumiuussutsimut, sumi inunngorsimanerumut, oqaatsinut atukkanut, upperisanut, suaassuseqateqaammoortuunerumut, suaasutsikkut kinaasutsimut il.il. tunngassuteqartut naligiimmik pineqarnissamut inatsilianut ilaasariaqarput.

Assersuutitut taaneqarsinnaavoq Danmarkimi Naligiimmik pineqarnissamut Aalajangiisartunik ingerlalluartunik pilersitsisoqarnikummat, kisiannili inatsisinik assigiinngitsunik tunuliaquteqarluni sulisumik, arlalitsigullu assigiinngisitaanissamut innutaasunik illersuinngitsumik. Taamaammat Institut for Menneskerettigheder naligiimmik pineqarnissamut inatsisinik nalinginnaasunik pilersitsinissaq anguniarlugu ukiuni amerlasuuni aamma Danmarkimi sulissuteqarsimavoq. Naligiimmik pineqarnissaq pillugu Ataatsimiititaliaq Inuit Pisinnaatitaaffiitut Sullissivimmit allaffissornikkut sullinneqassasoq Aalajangiiffigisassatut siunnersuummit siunnersuutigineqarpoq. Naligiimmik pineqarnissaq pillugu Ataatsimiititaliap qanoq piginnaatitaaffeqarnerata erseqqinnerusumik aalajangersarneqarpata, allatseqarfiullu Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit Naligiimmillu Pineqarnissaq pillugu Ataatsimiititaliaq marluutillugit sullisissappagit paasinarsinnaavoq siunnersuutigineqartut saniatigut allanik sulisoqarnissaq pisariaqartoq. Qularnaassalluguli pingaaruteqarpoq kia pingaarnertut allatseqarnikkut sullissineq tigummisagaa, taamaalillunilu sullissiviit taakku marluk tamanut pitsaanerpaamik sullillugit. Nunami Namminerimi Inuit Pisinnaatitaaffiitut Sullissivimmut sanilliullugu Naligiimmik Pineqarnissaq pillugu Ataatsimiititaliap susassaqarfiinik killiliinissaq pisariaqartussaavoq, tamanna - ullumikkutut – suleqatigiinnertut aaqqissuussaagaluarpat – siunissamiluunniit – sullissivittut namminerisamik ingerlasutut aaqqissuussaalerpat.

4. NAGGASIUTAASUMIK OQAASEQAATIT

Naggasiullugu erseqqissaatigissavara Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffiisa illersugaanerisa nukuttorsarneqarnissaannut suleqatikkalu sulii peqataarusukkatta. Iluarsiiisutiniq pitsaanerpaanik nassaarnissamut sukkulluunniit tamaviaarluta tapiissuteqarniartassaagut.

Taamaammat qanittumut siunissamulluunniit isigaluni ataatsimoorullugu angorusutarput tassalu Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Sullissivimmik, Kalaallillu Nunaanni inuit pisinnaatitaaffiisa illersorneqarnissaannik nukittorsarneqarnissaannillu sulissuteqartussamik kikkunnulluunniit attuumassuteqanngitsunik pilersitsinissap anguneqarnissaanut oqaluuserinninnerup ingerlaqqinnerani peqataarusuppunga.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Jonas Christoffersen

DIREKTØR (PISORTAQ)